

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Budapest
Donáti u. 35-45.
1015

felterjesztve a
Szegedi Törvényszék
Szeged
Széchenyi tér 4.
6720
útján

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám: IV/ 0 0 1 4 1 - 0 / 2024		
Érkezett: 2024 JAN 17.		
Érkezés módja		
☐ POSTÁN	☒ @	☐ EGYÉB:
Példány: 1	Melléklet: 5	Kezelőiroda: <i>szl</i>

5.Bv.908/2023

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott dr. Fülöp Tamás ügyvéd Jozef Rohac [REDACTED]

indítványozó meghatalmazása alapján az indítványozó jogi képviselőjeként az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Szegedi Törvényszék 5.Bv.908/2023/3. számú alaptörvény-ellenességét és az Abtv. 43. §-ának megfelelően azt semmisítse meg.

INDOKOLÁS

1. Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei

a) A pertörténet és a tényállás rövid ismertetése

[REDACTED] újságírója nyilatkozattételi kérelemmel fordult a Büntetés-végrehajtás Országos parancsnokához, amelyben kérte, hogy Jozef Rohac elítélt fogvatartottal interjút készíthessen. Az újságíró kérelmében megjelölte a feltenni kívánt kérdéseket. Jozef Rohac fogvatartott szándéknyilatkozatában arca bemutatásával és neve közlésével vállalta a nyilatkozattételt.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága 30500/4889/2023. ált. számú határozatában a fogvatartott nyilatkozattételét megtagadta. A határozat indokolásában arra hivatkozott, hogy „az újságíró által megjelölt kérdések feltételezéseken alapulnak, jogerős bírósági ítéleteket és folyamatban lévő büntetőeljárásokat is érintenek, a válaszok a fogvatartott ezekkel összefüggő szubjektív véleményének nyilvánosságra kerülését segítenék elő.” A határozat indokolása rögzítette azt is, hogy „Az újságíró kérdéseinek szóhasználatában olyan nyelvi klisékre, közhelynek számító nyelvi fordulatokra épít, amelyek a bulvár sajtóban rendszeresen előfordulnak és a bűnelkövetőket sikeres, tehetős hatalommal bíró személyekként ábrázolják. A társadalom számára az interjú elkészítésével a téma felszínen tartása azt a benyomást keltheti, hogy a „bűnözői életmód” a töltött szabadságvesztés dacára előnyös, hiszen jelentős

befolyással, anyagi haszonnal jár. A várható válaszokon alapuló cikk megjelenése ezért azt sugallná, hogy a hatalom és a mások fölötti befolyás szerzésére irányuló – javarészt illegális – törekvések követendők.” A határozat indokolása szerint „Fentiekre tekintettel alapos okkal lehet következtetni arra, hogy a fogvatartott a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló törvény szerinti műsorszámban vagy sajtótermékben, illetve az elektronikus hírközlésről szóló törvény szerinti elektronikus hírközlő hálózat útján történő közzétételi nyilatkozata sértene vagy veszélyeztetné a Bv. tv. 120. § (2) bekezdés e) pontjában említett érdeket, azaz az interjú alkalmas lehet a bűnözői életmód népszerűsítésére, mely enyhébb korlátozások bevezetésével nem akadályozható meg.”

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága 30500/4889/2023. ált. számú határozatával szemben Jozef Rohac fogvatartott határidőn belül jogorvoslattal élt. A jogorvoslati eljárásban eljáró Szegedi Törvényszék 5.Bv.908/2023/3. számú végzésével a fogvatartott felülvizsgálati kérelmét elutasította. A végzés indokolása a jogorvoslattal támadott határozat indoklására visszautalás mellett azt azzal egészítette ki, hogy „fogvatartottat jogerősen életfogytiglani szabadságvesztésre ítélték minősített emberölés büntette és löfegyverrel, lőszerezéssel visszaélés büntette miatt, figyelemmel arra, hogy elítélt jogerős ítéletében milyen elkövetési móddal és körülmények között, valamint, hogy milyen okból követte el bűncselekményét, bármilyen tapasztalatokról, életvitelről, pályafutásról való nyilatkozattétel önmagában az ilyen jellegű tevékenységének népszerűsítése, azaz a bűnözői életmód népszerűsítésének minősül, melynek megakadályozása a törvény szerint kötelezettsége a bv. intézetnek.”. A végzés indokolása rámutatott arra is, hogy „A fentiekre figyelemmel fogvatartott vonatkozásában a bv. intézet zavartalan rendjének fenntartásához, a kiszabott büntetés legszigorúbb keretek között történő végrehajtásához fűződő érdek kiemelt jelentőségű, amely meghaladja az elítélt nyilatkozattételi jogát.”. A végzés indokolása hozzátette, hogy „Figyelemmel arra, hogy a nyilatkozattételi jog megtagadásának az oka, hogy semmilyen formában nem támogatandó, hogy az elítélt szubjektív véleménye a kérdésekben foglalt történésekről a sajtó útján nyilvánosságra kerüljön, ezért az egyéb korlátozás, így az interjú leállítása, vagy a közzététel utólagos megtagadása nem lett volna alkalmas a veszélyeztető helyzet elkerülésére.”.

b) A jogorvoslati lehetőségek kimerítése

Az indítványozó a rendelkezésére álló rendes jogorvoslati lehetőségét kimerítette, a Szegedi Törvényszék 5.Bv.908/2023/3. számú végzésével szemben fellebbezésnek nincs helye.

Az ügyben Kúria előtt felülvizsgálati eljárás, perújítás jogorvoslati eljárás a törvényesség érdekében vagy jogegységi panasz eljárás nincs folyamatban.

c) Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

Az indítványozó a Szegedi Törvényszék 5.Bv.908/2023/3. számú végzését 2023. november 16. napján vette át, ekként jelen alkotmányjogi panasz az Ab. tv. 30. § (1) bekezdésében rögzített 60 napos határidőn belül kerül előterjesztésre.

d) Az indítványozó érintettségének bemutatása

A Szegedi Törvényszék 5.Bv.908/2023/3. számú sérelmezett bírói döntése az indítványozó, mint jogorvoslatra jogosult érintett által előterjesztett felülvizsgálati indítványról rendelkezett, abban a bíróság az indítványozó sajtó útján történő nyilatkozattételét tiltotta meg, ekként az indítványozó az ügyben érintettnek minősül.

A Szegedi Törvényszék 5.Bv.908/2023/3. számú döntése az alábbiakban részletesen kifejtettek szerint sérti az indítványozónak az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésben elismert, a véleménynyilvánításhoz való jogát és közvetve a sajtószabadsághoz és a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeinek elismeréséhez és védelméhez fűződő alapjogot is.

d) Az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó jogszabályi rendelkezés

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény 27. § (1) bekezdése.

e) A vizsgálandó bírói döntés pontos megnevezése:

A Szegedi Törvényszék 5.Bv.908/2023/3. számú végzése.

2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

a) Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

Magyarország Alaptörvénye IX. cikk (1) bekezdés

Magyarország Alaptörvénye IX. cikk (2) bekezdés

b) A megsemmisíteni kért bírói döntés alaptörvény-ellenességének indokolása

Magyarország Alaptörvénye IX. cikk (1) bekezdése alapján mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. A (2) bekezdés szerint Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.

Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában az Alaptörvény hatálybalépése előtt hozott döntései további alkalmazhatóságával kapcsolatosan rögzítette, hogy „Az Alkotmánybíróság az újabb ügyekben felhasználhatja azokat az érveket, amelyeket az Alaptörvény hatálybalépése előtt hozott korábbi határozata az akkor elbírált alkotmányjogi kérdéssel összefüggésben tartalmazott, feltéve, hogy az Alaptörvény konkrét – az előző Alkotmányban foglaltakkal azonos vagy hasonló tartalmú – rendelkezései és értelmezési szabályai alapján ez lehetséges. Figyelemmel arra Magyarország Alaptörvénye IX. cikk (1) és (2) bekezdésében rögzített alapjogokkal összefüggésben az Alaptörvény hatályba lépése előtti alkotmányjogi szabályok érdemi eltérést nem mutatnak, a véleménynyilvánítás szabadsága tekintetében a korábbi Alkotmány 61. § (1) bekezdése és az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése között eltérés nincs, Az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése pedig a sajtó szabadságát és annak védelmét a korábbi Alkotmány 61. § (2) bekezdésében rögzítettekhez képest hasonlóan, de a korábbinál lényegesen több tartalommal kitöltve írja elő, az Alaptörvény hatályba lépés előtt hozott határozatokban felhozott érvek az Alaptörvény alkalmazásában is felhasználhatóak.

A büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartottak vélemény-nyilvánítási jogával – és ezen keresztül a sajtó szabadságának védelmével – összefüggésben a 13/2001. (V.14.) AB határozat végzett el részletes alkotmányjogi elemzést.

Az Alkotmánybíróság következetesen érvényesített felfogása szerint minden alkotmányos alapjog tekintetében fontos kérdés, hogy azokat lehet-e, illetve milyen feltételekkel lehet megszorítani, korlátozni.

A véleménynyilvánítási szabadság és a sajtószabadság esetén ez a kérdés kiemelt jelentőséget kap, mivel ezen szabadságok a demokratikus társadalom alapvető értékei közé tartoznak. A szabad véleménynyilvánítás jogának kitüntetett szerepe ugyan nem vezet arra, hogy ez a jog korlátozhatatlan lenne (40/1993. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1993, 288.; 715/D/1994. AB határozat, ABH 1997, 584.; 49/1998. (XI. 27.) AB határozat, ABH 1998, 372.; 5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75.; 19/1999. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1999, 150.; 26/1999. (IX. 8.) AB határozat, ABH 1999, 265.). de mindenképpen azzal jár, hogy a szabad véleménynyilvánításhoz való jognak valójában igen kevés joggal szemben kell csak engednie. A véleménynyilvánítási szabadság – mint alkotmányos alapjog – magas értéktartalmából következik, hogy a korlátozás alapjául szolgáló érdeksérelemnek különösen súlyosnak kell lennie.

A szabad véleménynyilvánításhoz való jog a véleményt annak érték és igazságtartalmára tekintet nélkül védi. A véleménynyilvánítás szabadságának külső korlátai vannak csak; addig amíg egy ilyen alkotmányosan meghúzott külső korlátba nem ütközik, maga a véleménynyilvánítás lehetősége és ténye védett, annak tartalmára tekintet nélkül. Az Alaptörvény a szabad kommunikációt – az egyéni magatartást és a társadalmi folyamatot – biztosítja. Az egyéni véleménynyilvánítás, a saját törvényei szerint kialakuló közvélemény, és ezekkel kölcsönhatásban a minél szélesebb tájékozottságra épülő egyéni véleményalkotás lehetősége az, ami alkotmányos védelmet élvez.

Az egyéni véleménynyilvánítási szabadság szubjektív joga mellett az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdéséből a demokratikus közvélemény kialakulása feltételeinek és működése fenntartásának biztosítására irányuló állami kötelezettség. A véleménynyilvánítási szabadság alkotmányos határait úgy kell meghatározni, hogy azok a véleményt nyilvánító személy alanyi joga mellett a közvélemény kialakulásának, illetve szabad alakításának a demokrácia szempontjából nélkülözhetetlen érdekét is figyelembe vegyék.

A sajtó szabadságát arra figyelemmel kell garantálnia az államnak, hogy a sajtó a véleményalkotáshoz szükséges információszerzésnek, a véleménynyilvánításnak és véleményformálásnak kitüntetett fontosságú eszköze. A sajtónak alapvető szerepe van a véleményalkotás feltételét képező tájékozódásban. Az Alaptörvény IX. cikke éppen ezért egymás mellett tartalmazza a sajtó szabadságának védelmét és a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeinek biztosítására irányuló állami kötelezettséget.

A sajtószabadságot elsősorban az állam tartalmi be nem avatkozása biztosítja; ennek felel meg például a cenzúra tilalma. Ezzel a tartózkodással az állam elvileg lehetővé teszi, hogy a társadalomban meglévő vélemények, valamint a közérdekű információk teljessége megjelenjen a sajtóban. Demokratikus közvélemény azonban csakis teljes körű és tárgyilagos tájékoztatás alapján jöhet létre.

Az Alkotmánybíróság több, elsősorban a büntetőeljárási szabályok alkotmányosságát érintő határozatában fogalmazta meg az államnak a büntető hatalomból adódó alkotmányos jogait és kötelezettségeit. Demokratikus jogállamban a büntető hatalom az állam alkotmányosan korlátozott közhatalmi jogosítványa a bűncselekmény elkövetőinek felelősségre vonására. A

bűncselekmények a társadalom jogi rendjének sérelmét jelentik és a büntetés jogát az állam gyakorolja. A bűnüldözés kizárólagos joga egyben a büntető igény érvényesítéséről való gondoskodás kötelezettségét jelenti, a büntetőjogi felelősségre vonás egyben az állam alkotmányos kötelessége is. A büntető hatalom gyakorlása szükségképpen érinti az egyének alkotmányos alapjogait. Az államnak az Alaptörvényből levezethető kötelezettsége indokolja, hogy az állami büntető hatalmat gyakorló szerveknek feladataik teljesítéséhez hatékony eszközeik legyenek, még ha ezek az eszközök lényegüket tekintve súlyosan jogkorlátozóak is.

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény által kihirdetett Egyezmény 10. Cikk 1. pontja alapján „Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokon túl és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhasson. Ez a Cikk nem akadályozza, hogy az államok a rádió-, televízió- vagy mozgókép vállalatok működését engedélyezéshez kössék.”. Az Egyezmény 10. cikk 2. pontja szerint „E kötelezettségekkel és felelősséggel együtt járó szabadságok gyakorlása a törvényben meghatározott, olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a területi sértetlenség, a közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírneve vagy jogai védelme, a bizalmas értesülés közlésének megakadályozása, vagy a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása céljából.”

Kétségtelen tény, hogy az állam büntető hatalma az egyént érintően legmarkánsabban a büntetés-végrehajtásban jelenik meg, hiszen ugyan az alapvető emberi jogokba való beavatkozás jogalapját a büntetőeljárásban meghozott jogerős ítélet teremti meg, a tényleges korlátozás, a beavatkozás azonban a végrehajtás menetében történik. Az egyének helyzetében jogilag ugyan az elítélés, ám ténylegesen a végrehajtás ténye váltja ki az leginkább érzékelhető változást (5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27., 31.). Ez azonban nem jelenti a büntetés-végrehajtásban megnyilvánuló állami büntető hatalom korlátatlanságát, a bűnösnek talált és büntetésre ítélt egyén teljes kiszolgáltatottságát. Az elítélt nem tárgy a büntetés-végrehajtásnak, hanem alanya, akinek jogai és kötelezettségei vannak. Jogainak egyik csoportját a büntetés végrehajtása során is korlátozás nélkül vagy módosulással tovább élő alkotmányos alapjogok alkotják, másik csoportját pedig a büntetés, illetve a büntetőjogi intézkedés végrehajtásának tényéből és körülményeiből keletkező sajátos végrehajtási jogok.

A büntetés-végrehajtás alkotmányos kereteinek szélső értékeit egyrészt az emberi méltósághoz, a személyi biztonsághoz való jog, másrészt a kínzásnak, a kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmódnak és büntetésnek tilalma jelöli ki. Ezen belül a jogállamiságból, valamint az alapvető jogok lényeges tartalmának korlátozására vonatkozó alkotmányos tilalomból vezethető le, hogy a büntetések és az intézkedések végrehajtása címén az állam milyen mértékben avatkozhat az egyén életébe, korlátozhatja alapjogait és szabadságát (13/2001. (V.14.) AB határozat).

Az alkotmányos alapjogok között vannak olyanok, amelyeket a fogvatartás végrehajtása egyáltalán nem érinthet. Ilyen pl. az élethez és az emberi méltósághoz való jog. A fogvatartás lényegéből következően kizárt a személyi szabadság, a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga. A végrehajtás által nem érintett és a végrehajtás lényege miatt szükségképpen kizárt jogok között helyezhetők el a fogvatartás során tovább élő, de módosuló

alapjogok. A véleménynyilvánítási szabadság ezek közé, a büntetés-végrehajtás során tovább élő, de a büntetés-végrehajtás ténye és körülményei miatt szükségképpen módosuló alapjogok közé tartozik.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközéhez, ha azt másik alapvető jog vagy szabadság védelme vagy érvényesülése, avagy egyéb alkotmányos érték védelme, illetve valamilyen alkotmányos cél indokolja, továbbá, ha a védelem, illetve a cél más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához az is szükséges, hogy a korlátozás megfeleljen az arányosság követelményének; az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyenek egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok, nyomós közérdek nélkül történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.

A fogvatartottak véleménynyilvánítási szabadsága korlátozhatóságának megítélése során szem előtt kell tartani az Egyesült Nemzetek Szervezete intézményeinek keretében kialakított, a fogvatartottak bánásmódjára vonatkozó minimális standard szabályokat és az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának ajánlásait is. Az ezek alapján megfogalmazott európai büntetés-végrehajtási politika alaptételei közé tartozik, hogy a fogvatartás körülményeit a biztonsági igények által behatárolt módon közelíteni kell a szabad élet körülményeihez. A szabadságvesztés büntetés végrehajtása a büntetés jellegéből következően természetesen több alapjogot érint, a jogok korlátozása során azonban törekedni kell a társadalom védelme érdekében feltétlenül szükséges, minimális mértékre.

A fogvatartottak sajtónyilatkozatainak előzetes engedélyezési eljáráshoz kötése kettős korlát: egyszerre jelenti a fogvatartottak közlési jogának és a média szabadságának, ezen keresztül pedig a társadalom tagjai információhoz való jogának korlátozását. Ez mindkét esetben a véleménynyilvánítási szabadságon belül is a demokratikus társadalom szempontjából olyan kiemelkedő értékeket érinthet, amelyek az Alkotmánybíróság részéről az alapjogi korlátozás szükségességének és arányosságának szigorú vizsgálatát indokolják.

A média szabadságának a büntetés-végrehajtással összefüggésben különleges jelentőséget ad, hogy az állami büntető hatalom tényleges érvényesülésének a nyilvánosság elől jórészt elzárt területéről tudósít. A büntetés-végrehajtási szervezet állami, fegyveres rendvédelmi szerv. A személyes szabadságtól megfosztásra feljogosított állami szervezetnek a nyilvánosság részéről történő ellenőrizhetősége, működésének megismertetése és elfogadtatása alapvetően fontos érdek mind a társadalom, mind pedig a fogvatartottak számára.

Ugyanakkor természetesen figyelemmel kell lenni arra, hogy a büntetés-végrehajtási szervezet az államnak a társadalommal szembeni alkotmányos kötelezettségét teljesíti a szabadságelvonással járó büntetések és intézkedések ellátásával. A büntetés-végrehajtási szervezet felelőssége a fogvatartott-társadalom belső rendjének és biztonságának fenntartása, a büntetések és az intézkedések sajátos céljainak megvalósítása.

Önmagában tehát nem sérti a véleménynyilvánítás szabadságát és a sajtószabadságot az, hogy a fogvatartottaknak a médiával való kapcsolata szabályozás és ellenőrzés alatt áll. A fogvatartás alapjául szolgáló büntetések okához és lényegéhez nem csupán a személyes szabadságtól, a mozgásszabadságtól való megfosztás tartozik, hanem a külvilággal való érintkezés szabályozásának szükségessége és ellenőrzésének esetenkénti vagy folyamatos lehetősége is.

A fogvatartás - vagy akár az elítélés, az elkövetett bűncselekménytől függetlenül – azonban önmagában nem lehet oka és alapja a véleménynyilvánítási szabadság és a sajtószabadság korlátozásának. A társadalom törvényben rögzített normáit megszegő személy büntetőjogi, illetve a szabálysértési felelősségre vonása nem alapozza meg a véleménynyilvánítási szabadság eltérő mércéjét. Nem lehet kisebb a közlési szabadság pusztán azért, mert valaki megsértette a büntetéssel fenyegetett jogszabályi tilalmakat vagy előírásokat (13/2001. (V.14.) AB határozat).

A fogvatartott véleménynyilvánítási szabadságának módosulása, a fogvatartott és a média kapcsolatának sajátossága a fogvatartottak és a társadalom szabad tagjainak tényleges helyzetében meglévő – természetesen az előbbiek jogsértő magatartására visszavezethető – valóságos eltérésen alapszik. A fogvatartást végrehajtó szervezetnek a feladatai által meghatározott intézményi, működési és biztonsági érdekei megkívánják és szükségessé teszik a fogvatartott és a média közötti kapcsolat bizonyos fokú ellenőrzését, aminek menetében a büntetés-végrehajtási szervezet tagja megismeri a nyilvánosságnak szánt közlés, információ tartalmát. A véleménynyilvánítási szabadságnak és a sajtószabadságnak magas alkotmányos értékéből azonban az következik, hogy az így megismert tartalmú közlés csak akkor legyen visszatartható, amikor annak a nyilvánosságra kerülése súlyos következményre vezetne.

Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében rögzített szabadságjog – és ezen keresztül a (2) bekezdésben rögzített jog is – kizárólag törvény rendelkezései alapján korlátozhatóak.

A korlátozás fentiekben megjelölt elvei a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvényben jelennek meg.

A Bv. tv. 120. § (1) bekezdése alapján az elítélt véleményét – ellenőrzés mellett az e törvényben meghatározott korlátozás kivételével – olyan formában nyilváníthatja ki, amely nem zavarja a bv. intézet rendjét és biztonságát.

A Bv. tv. 120. § (2) bekezdése szerint a vélemény nyilvánosságra hozatala

- a) a nemzetbiztonság védelme,
- b) a minősített adat közlésének megakadályozása,
- c) a bűncselekmény közvetlen veszélyének fennállása esetén, annak megakadályozása,
- d) a bv. intézet rendje és biztonsága,
- e) a bűnöző életmód népszerűsítésének megakadályozása, valamint
- f) az elítélt, vagy hozzátartozója számára a bűncselekménnyel kapcsolatos vélemény nyilvánosságra hozatalából eredő vagyoni előny elérésének megakadályozása érdekében korlátozható.

A Bv. tv. 120. §-a tehát a korlátozás kettős szintjét jeleníti meg. A Bv. tv. 120. § (1) bekezdése a vélemény kinyilvánításának lehetőségeit korlátozza, de e korlátozásra kizárólag annak érdekében kerülhet sor, hogy az a büntetés-végrehajtás rendjét és biztonságát ne sértse.

A korlátozás második szintjét a Bv. tv. 120. § (2) bekezdése tartalmazza, amely az előbbihez képest nem vélemény kinyilvánítását, hanem a vélemény – amely értelemszerűen csak kinyilvánított véleményben jelenhet meg – nyilvánosságra hozatalát korlátozza.

A Bv. tv. által alkalmazott különbségtétel egyébiránt indokolt és logikus is, hiszen míg a vélemény kinyilvánítása és annak módja tekintetében a vélemény tartalmának ismerete nélkül

is hozható – és hozandó – a büntetés-végrehajtás intézményének céljához és működéséhez képest értelemszerű korlátozó intézkedés, addig arról, hogy a kinyilvánított vélemény nyilvánosságra hozatala sérti-e a Bv. tv. 120. § (2) bekezdés a)-f) pontjait, a vélemény tartalmának ismerete nélkül a vizsgálatot, azaz a kötelező szükségességi tesztet elvégezni is lehetetlen.

A jelen ügyben sérelmezett bírói döntés ehhez képest a Bv. tv. 120. § (2) bekezdés e) pontjában rögzített okra hivatkozással a vélemény kinyilvánítását tagadta meg, azaz a vélemény kinyilvánításának megtagadására okot adni képes okra a vélemény kinyilvánításának megtagadásának okaként hivatkozott, így az indítványozó Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében – és közvetve a IX. cikk (2) bekezdésében – rögzített alkotmányos alapjogát a törvény jogellenes alkalmazásával, azaz törvényi felhatalmazás nélkül, ekként alaptörvényellenesen korlátozott.

A sérelmezett bírói döntés nem – egyébiránt a büntetés-végrehajtás határozata sem – hivatkozott olyan tényre, hogy önmagában az indítványozó véleményének kinyilvánítása, azaz a sajtó kérdéseire válaszadás, a büntetés-végrehajtás rendjét zavarná, ilyen körülményre egyébiránt alappal nem is hivatkozhatott volna. A sérelmezett bírói döntés és a büntetés-végrehajtás határozata a Bv. tv. 120. § (1) bekezdésére ekként nem is hivatkozott.

Ezen a tényen nem változtat az sem, hogy a sérelmezett bírói döntés indokolásában formálisan megjelenik ugyan „a bv. intézet zavartalan rendjének fenntartásához” fűződő érdekre utaló fordulat, de a bírói döntés az alkalmazott jogszabályi rendelkezéseként kizárólag a Bv. tv. 120. § (2) bekezdését jelöli meg, érveit is e jogszabályhelyből vezeti le, „a bv. intézet zavartalan rendjének fenntartásához” fűződő érdekre hivatkozásának alapjául a Bv. tv. 120. § (1) és (2) bekezdéseinek összemosásával a bűnözői életmód népszerűsítésére utal, amely „a bv. intézet zavartalan rendjének fenntartásához” fűződő érdekre hivatkozását tényekkel alátámasztatlanná, súlytalanná teszi, egyben az jogszabályellenes is.

A sérelmezett bírói végzés indokolásában arra is hivatkozik, hogy „*A nyilatkozattétel engedélyezése akkor tagadható meg, ha alapos okkal arra lehet következtetni, hogy a nyilatkozattétel a 120. §-ban meghatározott érdekek valamelyikét sértené*”, majd jogszabályhelyi hivatkozásként a Bv. tv. 120. § (2) bekezdését jelöli meg. Túl azon, hogy a sérelmezett bírói döntés semmilyen konkrét okot nem jelöl meg, amely bármely következtetését alaposná tehetné, a sérelmezett bírói végzés indokolásának e megállapítása eleve jogszabályellenes, ugyanis a Bv. tv. 120. §-a – így a hivatkozott 120. § (2) bekezdés a)-f) pontjai sem – semmilyen „alapos okkal alátámasztott következtetés”-fordulatot nem tartalmaznak, semmilyen megalapozott feltevésre nem is utalnak, ilyen fordulata a jogszabálynak egyáltalán nincs. A jogszabály tartalmának ez a törvényellenes, de legalábbis egy alkotmányos szabadságjog korlátozása körében bizonyosan törvényellenesen kiterjesztő alkalmazása éppen az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében rögzített szabadságjog teljes kiüresítéséhez vezethet és ahhoz, hogy az állam az embert egy Alaptörvény által biztosított szabadságjogtól pusztán feltevésen alapuló fordulatokkal, azaz konkrét ok nélkül megfoszthasson. Ez a közhatalmi jogalkalmazás az Alkotmánybíróság és az EJEB fentiekben utalt következetes gyakorlata alapján kétségen kívül alapjogsértő.

A sérelmezett bírói döntés indokai között megjelenő azon érvelés, amely szerint a „*fogvatartottat jogerősen életfogytiglani szabadságvesztésre ítélték minősített emberölés büntette és lőfegyverrel, lőszerral visszaélés büntette miatt, figyelemmel arra, hogy elítélt jogerős ítéletében milyen elkövetési móddal és körülmények között, valamint, hogy milyen okból*

követte el bűncselekményét, bármilyen tapasztalatokról, életvitelről, pályafutásról való nyilatkozattétel önmagában az ilyen jellegű tevékenységének népszerűsítése, azaz a bűnözői életmód népszerűsítésének minősül, melynek megakadályozása a törvény szerint kötelezettsége a bv. intézetnek.” kapcsán nyomatékkel kell utalni azon, már korábban rögzített alkotmányos elvre, hogy a fogvatartás azonban önmagában nem lehet oka és alapja a véleménynyilvánítási szabadság és a sajtószabadság korlátozásának. A társadalom törvényben rögzített normáit megszegő személy büntetőjogi, illetve a szabálysértési felelősségre vonása nem alapozza meg a véleménynyilvánítási szabadság eltérő mércéjét. Nem lehet kisebb a közlési szabadság pusztán azért, mert valaki megsértette a büntetéssel fenyegetett jogszabályi tilalmakat vagy előírásokat (13/2001. (V.14.) AB határozat). A sérelmezett bírói döntés indokolása ehhez képest valójában azt jelenti, hogy léteznek olyan bűncselekmények (pl. a bíróság által általánosságokban körülírt jellegekkel), amelyek esetében az elítélt minden nyilatkozata a bűnözői életmód népszerűsítésének minősül.

A sérelmezett bírói döntés ezen érvelése nem csak az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésébe ütközik, de a logika legalapvetőbb szabályaival is ellentétes. Hogyan minősülhetne ugyanis a bűnözői életmód népszerűsítésének egy (vagy több) súlyos bűncselekmény miatt elítélt személy olyan nyilatkozata, amelyben az elítélt a saját tetteivel, akár egész életével és a súlyos következményekkel (pl. életkorából fakadóan reálisan a bv. intézetben bekövetkező halála) szembenézést, a felelősség vállalását, akár megbánást közöl? Egy ilyen közlés nemhogy a bűnözői életmód népszerűsítése, hanem annak elvetése, így annak a nyilvánossághoz eljutása a generális prevenciós célok leghatékonyabb eszköze lenne. Az pedig, hogy az indítványozó a neki feltett kérdésekre ilyen válaszokat adott volna, semmivel sem alaptalanabb feltevés, mint a sérelmezett bírói végzés azon feltevése, hogy az indítványozó véleményének nyilvánosságra kerülése a bűnözői életmód népszerűsítését eredményezte volna. Éppen ez mutat rá arra, hogy a Bv. tv. 120. § (2) bekezdés e) pontjára hivatkozással a kinyilvánított vélemény vizsgálata és azzal összefüggésben a kötelező szükségességi teszt elvégzése nélkül az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében rögzített szabadságjog korlátozása alkotmányosan nem is lehetséges.

A sérelmezett bírói döntés tehát – hasonlóan az a büntetés-végrehajtás azt megelőző határozatához – abból a minden ténymegállapítás nélküli puszta feltevésből, hogy az indítványozó a neki feltett kérdésekre olyan válaszokat adna, amelyekkel a bűnözői életmódot népszerűsítene, az indítványozó nyilatkozattételét minden szükségességi és arányossági teszt elvégzése nélkül megtagadta. Tette ezt ráadásul úgy, hogy a véleménynyilvánítás ilyen korlátozására a Bv. tv. 120. § (1) bekezdése (mivel annak ilyen oka nincs) és (2) bekezdése (mivel e tekintetben nem folytatott, mert a vélemény kinyilvánításának megakadályozásával nem is folytathatott le vizsgálatot) alapján ezen a módon törvényes lehetősége nem volt.

Figyelemmel arra, hogy a sérelmezett bírói döntés a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága döntésének indokaira helybenhagyólag visszautal, szükségesnek tartom kiemelni, hogy a BVOP határozatának indokolásában megjelenő, az újságírói kérdéseket minősítő megállapításokkal a határozat egyrészt a jogi vizsgálat keretein lényegesen túlterjeszkedik, másrészt – és az ezekre visszautaló sérelmezett bírói döntés alkotmányossági vizsgálata szempontjából ez a meghatározó – egyes feltett kérdésekből a várható válaszokra következtetést levonni alappal nyilvánvalóan nem lehet, ezen alaptalan következtetések alapján alkotmányos alapjog korlátozása az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésébe ütközik.

Itt jelzem, hogy ha a büntetés-végrehajtási intézet a fogvatartott nyilatkozattételi jogát a Bv. tv. 120. § (1) bekezdésére alapítottnan és annak megfelelően indokolva tagadta volna meg, a fogvatartott jogorvoslati jogát arra alapítottnan tehetné volna meg és a felülvizsgálat során eljáró

bíróság döntését ennek szem előtt tartásával kellett volna meghoznia. Ehhez képest azonban a bíróság által a felülvizsgált büntetés-végrehajtási határozat az érdemi döntését a Bv. tv. 120. § (2) bekezdés e) pontjára alapította és nem tartalmazott olyan megállapítást, hogy a nyilatkozat tartalmától függetlenül önmagában a fogvatartott nyilatkozattétele milyen módon és mennyiben zavarná a büntetés-végrehajtási intézet rendjét, ekként az Bv. tv. 120. § (1) bekezdésére hivatkozást sem tartalmazott, így a sérelmezett bírói döntés is ezen alapult.

A Szegedi Törvényszék érdemi döntésének indokolása valójában az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt indítványozót jövőbeli nyilatkozatainak tartalmától függetlenül egyszer s mindenkorra megfosztotta attól, hogy véleményét a sajtó útján kinyilváníthassa. A sérelmezett bírói döntés indokolásában éppen az indítványozó ellen hozott jogerős ítéletben megállapított bűncselekmények általános jellegével kapcsolatos érvelésében még arra is kitér, hogy ilyen esetekben „bármilyen tapasztalatokról, életvitelről, pályafutásról való nyilatkozattétel önmagában az ilyen jellegű tevékenységek népszerűsítése, azaz a bűnözői életmód népszerűsítésének minősül, melynek megakadályozása a törvény szerinti kötelezettsége a bv. intézetnek.”. Ilyen érvelés és ezen keresztül egy bűncselekmény elkövetésért elítélt személy véleménynyilvánítási jogának általános és végérvényes korlátozása az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bíróságának következetes gyakorlata szerint sem alkotmányos, sem törvényes nem lehet és nyilvánvalóan ellentétes az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Egyezmény 10. cikk 1. és 2. pontjával is.

A Szegedi Törvényszék akkor járt volna el az Alaptörvény rendelkezéseinek megfelelően, ha a felülvizsgált büntetés-végrehajtási döntést hatályon kívül helyezi azzal, hogy utasítja a büntetés-végrehajtási intézetet, hogy biztosítsa az indítványozó számára a véleménye kinyilvánítását, majd azt követően a Bv. tv. 120. § (2) bekezdésének alkalmazásával – a kötelezően alkalmazandó szükségességi és arányossági teszt elvégzésével – döntsön a vélemény nyilvánosságra hozhatóságának kérdésében.

Ennek elmulasztásával, a jogszabály téves alkalmazásával, így a Bv. tv. 120. § (2) bekezdés e) pontjára tévesen alapított és ténybeli szempontból is megalapozatlan döntés meghozatalával azonban a sérelmezett bírói végzés jogszabályi felhatalmazás nélkül jogellenesen és a kötelező szükségességi és arányossági teszt elvégzése hiányában aránytalanul, így alaptörvényellenesen korlátozta az indítványozó véleménynyilvánításhoz való jogát, és közvetve sajtószabadsághoz való jogot is, ezért a bíróság döntése ellentétes az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésével.

c) Annak bemutatása, hogy az állított alapjogsérelem a bírói döntést érdemben befolyásolta, vagy a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

A Szegedi Törvényszék végzése az ügy érdemében hozott bírói döntésnek minősül, hiszen az egy jogszabályban rögzített eljárásban alkotmányos alapjog gyakorlása megengedhetőségének tárgyában hozott önálló bírói döntés. A bírói döntést annak alaptörvény-ellenessége érdemben befolyásolta, a bíróság a döntését az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésének és az azt korlátozó Bv. tv. 120. § (1) és (2) bekezdésének jogellenes alkalmazására alapította, az Alaptörvény és a szabadságjogot korlátozó törvény alkalmazandó rendelkezéseinek jogszerű alkalmazása esetén a bíróság érdemi döntése eltérő kell legyen.

A jelen indítványban felvetett kérdés egyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű is, mivel annak tárgya az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében biztosított szabadságjog állami hatalom

általi korlátozása, továbbá annak vizsgálatára is irányul, hogy mely esetekben és milyen módon korlátozható az Alaptörvény IX. cikk. (2) bekezdésében biztosított, a sajtó szabadságához és a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeinek elismeréséhez és védelméhez fűződő szabadságjog.

3. Egyéb nyilatkozatok és mellékletek

a) Nyilatkozat arról, hogy az indítványozó kezdeményezte-e a bíróságon az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését.

Az indítványozó nem kezdeményezte-e a bíróságon az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését.

b) Nyilatkozat az indítványozó személyes adatainak nyilvánosságra hozhatóságáról

Az indítványozó nyilatkozata: Személyes adataim közül nevem nyilvánosságra hozatalához hozzájárulok

c) Ügyvédi vagy kamarai jogtanácsosi meghatalmazás eredeti példánya, ha az indítványozó jogi képviselővel jár el. (Melléklet)

Az indítványozó jogi képviselője: dr. Fülöp Tamás ügyvéd (

d) Az érintettséget alátámasztó dokumentumok egyszerű másolata (Mellékletek)

Mellékletek:

1. A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága 30500/4889/2023. ált. számú határozata;
2. A Szegedi Törvényszék 5.Bv.908/2023/3. számú végzése.

Kelt: Budapest, 2024. január 8.

dr. Fülöp Tamás
ügyvéd
indítványozó jogi képviselője